Після конфіскати — другий наклад.

Ч. 73. (10.748). Львів, субота 3. квітня 1926. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОПУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передпол.
Рукописи не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл. Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

За свої права.

Ще в справі „затвердження" целібатних „реформ"*).

Вістка про дефінітивне введення примусового целібату в двох унїятських дієцезіях Галичини мусить, колиб вона вповні справдилася, найперше до решти відчужити тамошних вірних від своїх владик і намаркувати остаточно тих владик яко служителів не своїй церкві і свому народові, але Римові і Варшаві, опісля мусить вона викликати огірчення й обурення на римську курію за безправне зігнорування волі уніятських вірних, за нарушення прав унїйної церкви і зломання умови з нею, а в цілім світі мусить викликати найбільше здивування з приводу такого середньовічного акту в XX-ім ст. і глум з невільничої покірности й податливости галицьких „Рутенів". Отсе й вдяка папи за вірність галицьких уніятів, духовенства й народу за додержання вірности Римові в найважчих часах (російська окупація).

Згоджуючися вповні з статтею о. П. П. в „Ділі", хочу її і замітки до неї редакції доповнити отсими увагами.

І я є тої гадки, що мусимо берегтися розгоріння у нас внутрішньої боротьби на церковнім підкладі. Але без всякої контракції з нашої сторони не можемо цеї неправости лишити, бо це значило би, що ми їй піддаємося і її яко факт довершений приймаємо. На мою гадку повинні би ті, що вислали були до Риму меморіяли проти введення целібату, тепер вислати (один спільний) протест в такім дусі:

Розійшлася чутка, що св. отець зігнорував наші представлення в справі целібату і затвердив самовільні зарядження двох наших протинародніх єпископів. Ми не хочемо цьому вірити, бо це був би акт попросту нечесний і поганий, відречення від тількократно признаних зобовязань і даних слів, акт виразного зломання умови. Проти такого акту ми зголошуємо рішучий протест і заповідаємо, що ми його не признаємо і не приймаємо, а наслідки його складаємо на автора.

Такий протест треба вислати до Ватикану через папського нунція і також ще безпосередньо, а відписи з відповідними додатками переслати нашим владикам. Колиб до якогось часу Рим на те зовсім не обізвався, тоді слід оголосити той протест як найширше в пресі як приклад і зразок поведінки римської курсії. Крім того треба би на день 6. жовтня, в 430-ту річницю Берестейського синода, приготовити провінціональний синод не тільки духовників, але і світських представників народу, щоби занята і зазначити відповідне становище в тій справі.

Я щодо моєї особи, то зазначу, що я не інтересований ближче в цій справі, бо я і не попович і всякі попівські і також чисто церковні справи мені далекі. Але мене обурює нарушення наших прав на якім-небудь полі, мене пече сором нашої дотеперішньої і можливої дальшої рабської податливости, та притім я вважаю що справу не тільки церковного, але також національного і соціяльного значіння. Та я, підписуючи дотичний меморіял, не вірив в його успіх, як і висказував це, а підписав його тільки тому, щоби евентуально не було опісля нарікання, що не покористуванося способом, котрий — на думку декого — міг би був довести до цілі.

Але при тім мушу з прикрістю зазначити, що наша суспільність, а особливо наше духовенство — навіть в тій своїй власній справі! — зовсім не дописало. Де є нині такий піп, як той, що колись свому владиці Риллові мав сказати: „Був Шептицький — не шепів, був Шумлянський — не шумів, і ти, Риле, не рий!?" Я певний, що як би все духовенство на своїх деканальних соборчиках зовсім чемно і уклінно, але при тім виразно і рішуче, сказало було свому владиці своє слово та притім ще нарід на вічах, може й трохи остріше, обізвався, то наші владики, хоч би такі уперті і бундючні, як Хомишин і Коциловський, мусілиб були відступити від своїх „реформ".

Юл. Романчук.

*) Поміщуючи статтю Достойного патріярха народовецького руху в Галичині п. през. Ю. Романчука, не маємо на меті релігійної боротьби, ані тим менше запрягати до неї всі громадські чинники. Уважаємо, що задля евентуальних національних сил повинні занятися цею справою діячі безпосередньо заінтересовані. — Ред.

Поширення Ради Ліґи Націй.

Завдання спеціяльної комісії.

У Женеві утворилась спеціяльна комісія, яка радитиме над справою зміни організації Ради Ліґи Націй. До цієї комісії ввійдуть також представники держав, які покищо не є в Раді. Комісія вислала запрошення до Німеччини, Швайцарії, Польщі та Китаю. Тільки китайський уряд — найдальший від Женеви! — відповів до цього часу, що його заступатиме китайський посол у Римі. Праця згаданої комісії йтиме по зразку всіх підготовних комісій у Ліґі Націй, себто сама комісія має вибрати собі методу праці, голову, то-що. Імовірно головуватиме представник Японії граф Іші, який піддав ідею створення такої комісії. Крім членів Ради Ліґи Націй і новозапрошених держав у нарадах братимуть участь лише ріжні юридичні знавці. Комісія не має приймати ніяких резолюцій. Вона приготує тільки справоздання, та висновки. Коли вона не дійде до однозгідного погляду, тоді ця більшість, що згодиться на одну думку приготовить своє справоздання. Тоді одно таке справоздання або два предложать Раді Ліґи Націй. Щойно Рада дійде до пересвідчення, чи пропозиції комісій прийме як власний проєкт.

Конґрес Ліґи для інтелектуального обєднання.

Ми згадували у свій час про заснування в Парижі окремої Ліґи (Інституту) для інтелектуального міжнародного обєднання. Є це міжнародня організація, що повстала минулої осени за почином приватних одиниць, визначних учених і письменників, з метою зміцнити взаємини між умовими працьовниками в усіх ділянках праці і придумати засоби над розвитком духового життя, поодиноких інституцій, то-що. Ця організація вповні автономна у своїй діяльности є під моральним протекторатом Л. Націй, де є окрема комісія, що піклується її справами. Позавчора ця комісія радила в Парижі над найближчим речинцем конгресу, призначивши його на вересень цього року, до Відня. Там проводитиме нарадами конгресу відомий німецький поет Гуго Гофмансталь. Конгрес займеться тільки чисто організаційними справами і питанням, яку роль можуть відограти вчені та робітники пера при відбудові Европи.

Фашистівські диссонанси.

Димісія ґенерального секретаря фашистівської партії, Фаріначі, дала привід до деяких проявів невдоволення в пресі. Кажуть, що вона є в звязку з його конфліктом з міністром внутрішніх справ Федерцоні. Фаріначі належав до крайнього крила партії і вів кампанію проти кардинала Гаспарія, в той час, коли Федерцоні був за повним примиренням з ватиканською політикою. Наслідник Фарінача, Августо Тураті посол і редактор є людиною дуже поміркованих поглядів і не демагогом. (Не треба його плутати з відомим провідником соціялістів Тураті). В останній хвилині англійська преса передає неперевірену інформацію, що внаслідок димісії Фаріначі вся фашистівська дирекгорія хоче на знак протесту іти його слідами. Не відомо ще, в якому звязку з цими непорозуміннями є звістка про димісію італійського амбасадора в Парижі, Авеццано, який покинув своє становище по причині ріжниць поглядів між ним і керуючими політичними італійськими сферами.

Абд-ель-Крім ще повоює.

Французькі труднощі в Мароку.

Згідно з погрозами з минулої осени, Абд-ель-Крім почне офензиву з весною. Хоча його харчеві запаси скупі, племена, що раніше зрадили його, переходять тепер знову на його бік, лякаючись його помсти. Абд-ель-Крім дуже вдатно користується статтями французької преси, яка обвинувачує Анґлійців, що йому допомагають. Ці статті підбадьорують племена, що ставились з недовірям до Ріфенців.

Французи стоять тепер у Мароку перед двома труднощами. Перша це спадок франка, який упав на пяту частину своєї ранішої вартости. Разом з цим зросла незвичайно ціна прожитку в Мароку і плати французьких урядовців. Марокanські племена лякаються, що коли франк стане для них загально обовязуючою валютою, тоді вони втратять багато зі свого майна. Далі Марокanці ставляться дуже вороже до французької мирної кольоніяльної політики, не признаючи їй заслуг, і вказуючи на те, що велика скількість туземного населення тратить своєрідні засоби заробітку. Також місцеві французькі урядовці не є вільні від закидів щодо „чистоти рук", а це все, разом з їх нехтуванням сутих прикмет ісляму, піддержує войовничого духа Ріфенців.

Урядова мова в СРСР.

Німецький орган чеського міністра закордонних справ Бенеша „Прагер Прессе" принесла в числі з 28. березня цікаву інформацію з Москви про урядову мову ділових зносин поміж союзними органами влади в Москві та урядами в поодиноких республиках.

Президія Всесоюзного Центр. Виконавчого Комітету Рад — пише кореспондент названої газети з Москви — доручила Союзній Раді Народніх Комісарів виробити нові постанови про вживання мов у ділових зносинах. Президія Виконкому подала Раднаркомові основні правила для вирішування цієї справи такого змісту: Союзні установи кореспондують з підлеглими їм у поодиноких автономних національних територіях відділами та філіями виключно по російськи. Натомісць усі союзні установи і їх філії ведуть на території національних республик з автономними національними установами всіх республик усю переписку в мові дотичних націй. Всі національні республики кореспондують між собою в своїх мовах.

Причиною того розпорядження для Союзного Раднаркому був недавний конфлікт у справах мови між Союзною Радою Народнього Господарства і Всеукраїнським Центральним Виконавчим Комітетом Рад.

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист в добі лихоліття!

ми показувати чудеса свого знання. Вони взялись до діла так хитро, що в околиці пішла між паніями слава про їх чудотворні природні діла. Кілька осіб „почуло себе лекше", коли лишили в них гроші, а одна селянка вмерла від їх напитку. Коли опікувані зміркували, що справа стоїть кепсько — накивали п'ятами.

— **Смерть кандидата на короля.** Французькі монархісти втратили свого короля. Претендент до французького престола, князь Людвик Филип Роберт Орлеанський, голова дому Бурбонів, помер на запалення легенів у Палєрмо. Він уродився в 1869 в околиці Льондону як син князя Людвика Филипа і княжної еспанської Ізабелі. Молодість провів у Парижі, а вірою і славив військовій школі Сен-Сір в його околицях. В 1886 мусів разом з батьком покинути Францію вислідок державного розпорядку, який забороняв жити у краю претендентам до престола королівського роду. Завдяки королеві Вікторії він скінчив військову школу в Англії і вступив до англійського війська як поручник. Коли дійшов до повнолітности, вернувся до Франції з проханням, щоби його прийняли до армії як звичайного жовніра. Тодішній міністр внутрішних справ Констанс поставив його перед суд і його засудили на двохлітню вязницю, але хутко помилували, давши йому змогу виїхати до Бельгії. Він вибрався в подорож по світі: до Зединених Держав, Канади, південної Европи і африканського побережжя. В 1896 оженився з австрійською архикнягинею Марією Доротеєю, дочкою архикнязя Иосифа, одначе це подружжя тривало недовго. Його жінка не могла вигодитись з його жадто легким способом життя і в 1903 розвелась з ним. Князь Орлеанський вірив усе життя разом зі своїми прихильниками, що стане французьким королем, але не був дуже популярний. За ним стояв тільки збитий гурток аристократії та деяких ідеольогів, правду кажучи: визначних французьких письменників. У день його смерти монархістичний орган „Акціон Франсес" вийшов у жалібних рамцях з написом: „Король помер, нехай живе король". Новим претендентом до престола є тепер сестрінок кн. Орлеанського, князь Де Гуїз.

— **Кінець шахових змагань.** Міжнародні шахові змагання на Семерінґу скінчились таким вислідом: першу нагороду одержав Шпільман (13 пунктів, Австрієць), другу Альохін (12 і пів, Росіянин), третю д-р Відмар (12, Югославянин), четверту та пяту по рівни (11 і пів) Німцович (Данець) і д-р Тартаковер, який подав свою національність — Українець.

— **По широкому світі.** Зєдинені Держави приневолять 1000 чужинців покинути межі краю, тому, що не мають дозволу на побут. — На англійськім кораблі „Темсіті" недалеко еспанського побережжа збунтувались моряки; корабель причалив до пристані й еспанські жовніри відвели моряків до вязниці. У Деблині (Dublin) столиці Ірляндії відкрили величезний склад муніції в центрі міста. Невідомо, чи заговірники приготовлялись до бунту проти ірляндської влади чи проти Англії.

— **Якраз на часі** вже від 1. квітня можна замовляти а літом сплачувати нові жіночі і мужеські футра, також давати всякого рода направки та перерібки в одинокій українській фірмі Петра Карпяка при вул. Курковій 11 а у Львові. 1491 3-5

Програма Тижня Вакаційних Осель від 4.IV. до 11.IV. 1926.

1) Збірка по школах.
2) 6.IV. вівторок о год. 5. попол. в салі Лисенка представлення заходом Захоронки сиріт: „Коза Дереза і Лісова Казка". Вступ за добровільними датками.
3) Неділя 11.IV. публична збірка при столиках біля церков і Т-ва „Просвіта".

1505 1—2

Зі спорту.

Комунікат „Українського Спортового Союзу" ч. I.

Спортова Рада подає до відома отсе:

1. Всі спортові т-ва й установи мусять бути членами „Українського Спортового Союзу" і з тою метою мають надіслати письменну заяву до дня 10-го квітня ц. р.
2. Разом з заявою належить вписове у висоті одного амер. долара і річну вкладку у висоті 20 зол. Вкладку можна розложити на дві рати. Спортові установи, які є лиш секціями инших т-в, платять половину вкладки і вписового.
3. Надіслати поіменний спис активних членів із зазначенням, в яких ділянках беруть участь (зажадати взірця).
4. Виготовити й надіслати плян праці на рік 1926, до затвердження Спортовій Раді.
5. Спортова Рада вирішила призначити день 23-го травня 1926 р. на уладження в цілому краю спортового свята „День Українського спортовця". Ціллю свята пропаганда спорту серед найширших верств українського громадянства. На бажання Спортова Рада подасть подрібні вказівки.
6. Спортова Рада вирішила влаштувати в половині квітня ц. р. спортові курси для членів спортових т-в та установ. Зголошення слати до 10-го квітня на адресу Українського Спортового Союза.
7. Спортова Рада вирішила відновити видавництво часопису „Спорт". Перше число вийде в „День Українського Спортовця". Надсилати матеріяли і знимки.
8. Спортова Рада приступає до видавництва „Спортової Бібліотеки". Як перший випуск вийде книжочка „Копаний мяч".

Спортові т-ва й установи, що не вступлять в члени Українського Спортового Союза, не зможуть брати участи в змаганнях, уладжуваних УСС. і т-вами, що є членами УСС.

Львів, дня 31. березня 1926.

Спортова Рада.

Біг напростець.

Легко-атлетична секція спорт. т-ва „Україна" влаштовує дня 4-го квітня ц. р. міжклюбові змагання в бігу напростець. Старт в 10 год. передпол. при домівці „України" вул. Супінського ч. 21. Зголошення при старті.

З чужих видань.

Союз середньо-европейських держав. —Мистці, чи історики мистецтва?

Пише й агітує гр. Куденгове-Калерґі по цілому світі про потребу створення Пан-Европи, тісного союзу всіх европейських держав, здобуваючи для своєї ідеї щораз більше прихильників у ріжних краях і всяких колах европейської й американської публичної опінії, — то чому не малиб появлятися герольди, що ставлять собі скромнішу, скорше досяжну мету: союз середньо-европейських держав? Одним з таких герольдів не зовсім нової зрештою думки є Гайнріх Каннер, що видав недавно публікацію п. з. „Der mitteleuropäische Staatenbund" (Wilhelm Braumüller, Видень і Ляйпціг). Каннер виходить із заложення, що передумовою успішної праці Союза Народів є зближення й обєднання його членів—хочби певними групами. Тому заявляється за союзом середньо-европейських держав. Він вказує наглядно ті шкоди і страти, які спричинила виключність і замкнутість середньо-европейських держав і приходить до висновку, що тісне обєднання поодиноких середньо-европейських держав, із задержанням їх повної внутрішньої самостійности, є конечне. За зразок ставить він Німецький Союз, що істнував до 1866 р., поки не розбив його Бісмарк. Каннер вказує на те, що той Союз (створений віденським конгресом 1815 р.) забезпечив середній Европі мир на повних 50 літ. Подібним до колишнього Німецького Союзу хотів би Каннер бачити і союз середньо-европейських держав, до якого входило би 16 держав з 200 міліонами населення: Альбанія, Болгарія, Данціг, Німеччина, Естонія, Фінляндія, Греція, Італія, Югославія, Латвія, Литва, Австрія, Польща, Румунія, Чехословаччина й Мадярщина. Цей союз повинен бути звязаний між собою тісними взаємними договорами, а право рішати про війну й мир булоб застережене виключно союзному зібранню, що сталоб таким робом важним інструментом мирових змагань. Федералістична і пацифістична база цього союзу — на думку Каннера—тим природна, що всі національности, що живуть у згаданих 16 державах, були би в союзі менш-більш злучені, особливо Німці (з Німеччини, Данцігу, Австрії, Чехословаччини, Польщі, Італії, Югославії, Румунії). Він вірить і в історичні основи такого союзу, а крім того старається переконати читача, що національні противенства в союзі булиб вирівнані. Проти 70 міліонів Німців стояло би около 57 міліонів Славян, 50 міліонів Роман, 10 міліонів Мадярів і 14 міліонів менших народів, тому майоризація якоїнебудь групи булаб виключена. Середньо-европейський союз уявляє собі Каннер як державну одиницю, в якій не булоб ніяких господарських терть чи обмежень між поодинокими її частями: за те в її рамах кожна окрема держава задержала би собі свою форму правління, свій уряд, свою закордонну політику і її органи. Лучилаб ті всі держави разом одностайна митна система, спільна управа залізниць, монетарна унія і т. д. Найслабша сторона цієї публікації — це т. зв. „національні меншости", особливо в Польщі (Українці, Білорусини), Румунії і Чехословаччині (Українці), Югославії (Македонці). Про них Каннер висказався неясно і надто загально. Всеж таки його брошура написана зі знанням справи і читається з великим інтересом.

Ще минулого року вийшла маленька брошурка д-ра Володимира Сергія фон Залозецького (не мішати з д-ром Володимиром Залозецьким, доцентом українського університету в Празі, сином пок. проф. львівської політехніки Романа Залозецького) п. з. „Künstler oder Kunsthistoriker"? Брошура друкована у Відні (Verlag Richard Lanyi), але зараз під іменем автора відруковано грубими буквами: Чернівці (Румунія). Автор хотів бути „сензаційним": його книжечка складається зі вступу, оригінально-сатиричної одноактівки, кількох „практичних питань і відповідей" та невеличкого закінчення. Вона звернена проти відомого віденського маляра Сгуда Епштайна з Е. ф. Зеліґманa, як також проти редакції „Нає Фрає Пpecce", які в питаннях мистецтва не тільки дають першенство, а й уважають єдино мірodатними артистів-малярів. Автор — фанатичний прихильник істориків мистецтва, які на його думку одиноко покликані рішати всякі справі питання в мистецтві. Він із запалом, гідним ліпшої справи, вихвалює поіменно директорів віденських музеїв, щоб таким чином оборонити їх перед Сгудом Епштайном і тими, які мали відвагу закинути панам директорам, що вони дали „надутися", закупивши для музею фальшивого Рубенса.. Для нас у даному випадку ціла та афера мало інтересна, а брошурка Залозецького, нашого земляка з Буковини і якийсь час навіть урядовця в українській дипльоматичній службі, хвилина хіба доведеним до смішности сервілізмом автора — і то на ріжні сторони одночасно, на що зараз по її появі звернула увагу віденська „Арбайтерцайтунг", висміваючи автора немилосердно. Бо й справді! Вже на окладинці наш земляк уважав чомусь за вказане зазначити, що Чернівці лежать у Румунії, хоч це було щонайменше зайве і хоч нема мабуть Німця, який не знав би, яким „правом" Чернівці опинилися в Румунії. А сама брошурка зачинається таким бомбастичним вступом: „Як я ще міг учити в старім Володимирськім університеті в Київі (?), сказав я в 1917 р. своїм слухачам.." А зараз на найближчій сторінці: „Оздоба Відня є нашою журбою також, як нашою є журба за цілість Румунії". Наведеного, думаю, досить для характеристики автора й того типу людей, що в своїй гнучкости йдуть трошки таки задалеко... *(ін.)*

✝ Посмертна згадка.

Катарина з Грибівських Менцінська, вдова по гр.-кат. священику, упокоїлася дня 21. березня ц. р. в Добромилі, заосмотрена Святими Тайнами в 96. році життя. Тлінні останки похоронено на кладовищі в Добромилі в родинній гробниці при великому здвизі народа. Рідна земля хай буде їй пером. В. І. П. 1508

ОПОВІСТКИ.

Український Театр Союза Артистів. Львів. Саля Лисенка.

Неділя 4. квітня год. 3. попол. „Паливода", комедія на 4 дії Ів. Тобілевича.

Неділя 4. квітня год. 7'30 веч. „Барон циганів", оперета на 3 дії Й. Штрауса.

Понеділок 5. квітня год. 7'30 веч. гостинний виступ Володимира Весоловського „Баядера", оперета на 3 дії Кальмана.

Білети в ціні від 3'— до 0'50 ранійше до набуття в Союзнім Базарі а в день вистави від 10—12 і від 2 год. попол. при касі театру. 1—2

Український Наддніпрянський Театр під дирекцією Н. Бойно.

Загіря. Саля читальні.
3.IV. „Дибук".
4.IV. „Запорожець за Дунаєм".
5.IV. „Вій".
6.IV. „Мазепа". 3—?

Поминальне Богослуження за душу бл. п. Володимира Шухевича, проф. реальної школи і члена всіх українських товариств відбудеться дня 5. квітня о год. 8 рано в Успенській церкві при вул. Руській. 1—1

Подяка. Глибоко зворушений ніжною увагою, що її виявило Українське Громадянство Станиславівщини до моєї особи в 25-ті роковини моєї скромної середньої праці — вважаю моїм приємним обовязком зложити оцею дорогою мою щиру подяку всім тим моїм другам, що приготовили сходини в мою честь дня 21. березня 1926 р., мене тутже вітали, являлись туди особисто, або свої писемні привітання переслали. Зокрема сердечно дякую комітетові на руки Вп. мецената д-ра Олесницького, „Станиславівському Боянові", Вп. Паньству Кабаровським, Вп. меценасові д-ру Макухові та Головному Виділові „Просвіти". — В Станиславові, 25. березня 1926. *Д-р Володимир Янович.*

З нагоди заручин дня 1. квітня 1926, п. Льва Лепкого з п-ною Апольонією Залиською складають сердечні гратуляції Молодій Парі — Товариші і Товаришки. 1 1—100

З Львівської Політехніки. П. Зенон Стрийський одержав диплом інжиніра. 1509 1—1

Дрібні оголошення.

В КОСОВІ у віллі гарно і здорово положеній приймається літників і реконвалесцентів на весняний і літний сезон. Сонячні комнати, гарно уладжені, дві ошклені веранди з лежаками, першорядний харч. Умірковані ціни. Залізнича стація Коломия, година їзди самоходом або автобусом. Зголошення: Е. Лукашевська, Косів. 1507 1—5

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

складали рапорти навіть урядники експозитури. В березні м. р. зложила такий рапорт урядничка М., але скоро мусіла його виофати. Дня 17. травня н. р. зложила инша урядничка службовий рапорт теж у справі урядування Сиарського команд. Воєв. держ. поліції на Варшаву И. Сікорському. Сікорський переслав рапорт до головної команди поліції, але ніяких доходжень проти Сиарського не було. За те авторку рапорту звільнено з посади. Звільнили її на основі рапорту Сиарського, який, як виявилося пізніше, містив у собі виключно клевету і фальшиві обвинувачення.

Так в мініатурі виглядала та „віддана, корисна, повна ініціятиви та фахового знання праця" М. Сиарського, за яку удостоївся аж окремої похвали міністра внутрішних справ.

З українського Закарпаття.

Театр Т-ва „Просвіта".

Наші ужгородський театр Т-ва „Просвіта" закінчує свій місячний зимовий сезон, щоби знову вирушити на провінцію і тим продовжувати свою культурну місію. В тяжких матеріяльних умовах проходить праця просвітянського театру; інакше, як самопосвятою назвати її не можна, і пояснити це можна лише тим, що склад трупи майже весь еміґрантський, себто з людей, котрі мусять задовольнятися таким екзистенц-мінімумом, від якого тутешний автохтон вовком завив би. І проте люде працюють навдивовижу навіть самим собі. Репертуар найрізноманітніший (жадна песа ні опера не витримує більше 2—3 вистав): від легкої комедії —до тяжкої опери, від побутової української драми — до легкої европейської оперетки. Хто знає таємниці театральної справи, той не повірить, щоб із одною трупою, з тими самими силами можна було випрацювати такий репертуар, маючи ще до того мінімальні засоби на трупу в 20 осіб, на постановки й на покриття дефіцитів (бож усі вистави в Ужгороді дають самий дефіцит і тільки на провінції оплачуються). А всетаки „руський театр" з артистичного боку перевищає инші, не вважаючи на те, що один дістає щедру субвенцію (чеський), а другий має свою авдиторію, яка охоче відвідує його й тим підтримує матеріяльно (мадярсько-жидівський). Руський театр конкуренції видержати не може, одно тому, що процент „руського" інтелігентного населення в Ужгороді не великий, а друге тому, що його бойкотують і Чехи, і Мадяре, і Жиди. За минулий місяць репертуар театру складався з таких нових для Ужгороду пес: „Забавки", „Тітка Чарлея", „Шельменко-денщик", „Над морем" і т. п.; „Пташник", „Циганська любов" і др.; „Відьма", „Фавст" та инші опери. Найбільші збори дали перша вистава „Сельська честь" і „Заручини при ліхтарнях"), вистава „Проданої наречено!" на честь президента і Шевченківський концерт.

Найбільший моральний і артистичний успіх мала опера Я. Ярославенка — „Відьма". Правду казати, це була вельми приємна несподіванка для ужгородської ріжноманітної публики. Досить того, що навіть мадярські й кацапські ґазети, вороже настроєні до театру, вмістили дуже прихильні рецензії. „Львівський композитор довів цією оперою свій талант — пише „Uj Közlöny". — Музика знаменита. Мельодії перенято духом українських народних пісень. Їх випрацьовано першорядно і місцями вони набувають клясичного характеру. Сама музика високовартісна й мала красні успіхи на ужгородській сцені. Особливо відзначались знамениті хори, що викликали буйні оплески публики. Дуже добре співав п. Рубчак, що нагадував нам колишні найкращі свої виступи, а відтак п. п. Остапчуківна, Данчак і Балиневич, які прекрасним виконанням причинились до успіху опери." „Руські" автохтони були захоплені оперою і щиро ґратулювали Українцям. Зі свого боку ми щиро шлем свої поздоровлення п. композиторові до Львова, що причинився до слави й популяризації української музики на Підкарпатті.

Біржа.

Гроші.

Америк. дол. 8·19 — 8·23, канад. дол. 8·05 — 8·08, чеські кор. 0·23·25 — 0·23·33, лей 0·3·24 — 0·3·33, франки фр. 0·28·33 — 0·28·50, фр. швайц. 1·55 — 1·55, англ. фунти 37·00 — 37·50.

Золото. 20 кор. 31·50 —31·83, 20 франк. 29·00—29·50; 20 марк. 36·20—36·60; 10 руб. 39·00—40·00.

Срібло. Австр. кор. 0·64·00—0·64·50, 5 австр. кор. 3·40—3·50, фльорени 1·72—1·75, рубля 2·75 — 2·80, рубель срібним сріблом 1·37 —1·40.

Після кровавих подій у Стрию.

В Стрию спокій. Адміністраційні власти на приказ станиславівського воєводи Де Льожа (який приїхав до Стрия) і ком. окр. поліції Жарського видали гострі зарядження, щоби не повторились подібні події. В демонстрації не брало участи кількасот люда, а найбільше сто. **Убитих було 10 людей.** Крім поданих уже вбитих, згинули ще: Йосиф Воробець, Іван Мединський. Убитий теж 17-літний шевський челядник Н. Крігер, що припадково переходив попри демонстрантів. Похорон жертв буде в пятницю.

На похорон заповіджений приїзд численних делеґацій з бориславсько-дрогобицького басейну. Староство робить заходи, щоби похорон відбувся без промов і роб. прапорів. Переведено секцію вбитих, які лежать у трупарні. Идуть далі арештування. Арештували досі 19 чоловік. Їх відставили вже мабуть до Львова.

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Німеччина в С. Н.

„Фос. Цтг." повідомляє, що Німеччина вишле до Женеви в справі розглянення поширення Ради не обсерватора без повновластей, а делеґата з такими самими повновластями як делеґати инших держав. Наради комісії вимагатимуть передше старанного дипл. приготування, тому нім. уряд після свят почне розмови з урядами, заступленими в комісії.

Довіря для франц. уряду.

Палата депутованих ухвалила 226 гол. проти 159 цілість фінансових проєктів уряду.

Кріза юґославянського уряду.

Між Пашічем і мін. просвіти Радічем прийшло до конфлікту. Радіч зажадав від прем. Пашіча, щоби скликав вже на скупштіну як 8. IV., а не 5. V. Пашіч відмовився. Після засідання ради мін. заявив Пашіч, що згодиться на Радічеве домагання коли і радикали зажадають цього. А що більшість послів кинула вже Білгород, то відповідь премієра зрозуміли як відкинення хорватських жадань. Радіч і решта хорв. мін. зложать урядови заяву про свою димісію.

З концертової салі.

Виступи Хору Котка у Львові.

Український Наддніпрянський Хор Дмитра Котка розпочав був свою першу обїздку ще 1924 р. з концертами по більших і менших містах і містечках у Східній Галичині і виробляючи собі славу зразкового хору, робив рівночасно культурну працю між співлюбивими Українцями Галичини, показуючи їм і цілу красу нашої рідної народньої пісні і навчаючи практично як треба ці пісні виконувати. А коли з часом перший раз завитав був до Львова, то цілий ряд вечірних і пополудневих концертів у виповненій по береги великій салі Народнього Дому та одушевлення й овації, якими витано цей Хор, давали найкраще свідоцтво, що саме народні пісні у виконанні цього Хору проговорили просто до серця слухачів і сталося дивне диво: наші ріжні більші й менші співацькі гуртки і дружини стали наслідувати спосіб співання і виконування пісень на зразок Хору Котка. В отсім лежить превелика заслуга культурної праці Українського Придніпрянського Хору під орудою Котка.

З часом п. Дм. Котко перетворив свій первісно мужеський хор на мішаний та вишколив його так взірцево, що відважився на цілий ряд концертів поза Східною Галичиною, обїхав головні міста корінної Польщі, а також відвідав Поділля і Волинь, куди розносив славу нашої української пісні та будив своїх до самопізнання й піднесення свойого культурного надбання.

Український наддніпрянський хор Котка перед своєю обїздкою по Шлеську, куди вибирається з концертами, завитав був 27. і 28. н. м. до Львова, щоби спрезентувати свій мішаний і мужеський хор у теперішньому складі і в теперішнім вишколенні.

На програми концертів складаються звичайно духовні концерти Бортнянського, колядки і щедрівки, народні пісні в аранжуваннях Лисенка, Кошиця, Леонтовича, Стеценка і самого Котка, а вкінці давні наші квартети українських галицьких композиторів. Усі пісні виконує хор à capella — без супроводу.

Годі тут входити в детальний розбір виконання поодиноких народніх пісень, бо всі народні пісні представляють собою — у якім би то не було артистичнім і музичнім обробленні—свій своєрідний жанр. Це можнаб тільки сказати про виконання концертів-псальмів Д. Бортнянського. І ось те, що хвалиться хорові в народній пісні: його свіжість, безпосередність, декламація, гра динаміки, експресії і темпа його ффф і безпосередні ppp, урвання слів і т. п. ефекти, — всі вони, як не цінні у виконанні народніх пісень, новина життя або суму, новина живости або розпливности — ефекти ці без дискретного примінення їх до штучних ориґінальних композицій хорів, а особливо в концертах Бортнянського, не все оправдані і часто затемнюють красу й ніжність форми на причуд прозорої мельодикою, а багатої контрапунктичними ефектами. В творах Бортнянського, де солісти чергуються з хором і то в ріжних динамічних і темпових укладах, треба берегти форму співання вищу, артистичну: форса солістів чи хору — в народніх піснях буває навіть подекуди дуже на місці, для концерту Бортнянського — це великий музикальний дефект. Тай при колядках і кантах, щоб солісти виконували свої партії свобідно й без форси, вказаним було би, щоб хор співав супровід—по тихо. На велику похвалу хору треба ще сказати, що він зжився з артистичним проводом свойого дуже музикального дірiґента так, що співаючи на память, представляє собою ідеальну оркестру людських гарних і свіжих голосів в мистецьких руках свойого творця і провідника. Спасибі хорові за артистичний дар, дяка його провідникові та побажання якнайдальше і з успіхом розносити славу української пісні й українського народу.

Домат.

НОВИНКИ.

— Як у нас розуміють клич „Свій до свого!" Пишуть нам з міста: „Домовим лікарем інституту Василянок (Зиблікевича 34) є вже від двох літ Жид, д-р Штавбер. Управа інституту, з якій виховуються доньки наших священиків, урядовців і т. д., не має довіря до українських лікарів і лікарок. А є їх у Львові понад 20 і, як знаємо, вони здобули собі велике признання не лише у своїх, але й чужих. Сподіємося, що управа інституту направить свою помилку.

— Винахід Українця. Львівська „Ґазета Поранна" передає за німецькою пресою інформації про неймовірний прилад, який має міряти духові прикмети людини. Його винахідчиком є д-р Захар Б.ський, якого називають російським лікарем з Поділля, що живе тепер у Берліні. Всі знають д-ра Б.ського, нашого земляка, відомого лікаря з Києва, що лічив гіпнотизмом, видавав „Вістник Гіпнотизму", а пізніше великі денники „Відродження" та „Трибуну". Загальні інформації про зроблений ним винахід, над яким він працював останніми роками, подобають на фантазії з роману. Д-р Біський мав при помочі подрібних досвідів дійти до висновку, що ріжні місця на голові реаґують ріжно на електричну течію. Людська голова має 106 таких вразливих місць. Спеціяльний прилад ловить тремтіння та инші прояви і записує їх. Окрема таблиця дозволяє вказати на хист одиниці в такім чи иншім напрямку, вдачу, духові прикмети. Вчені мають висловлюватись про цей винахід з найбільшим признанням. Невідомо, в якій мірі розвязує він усі старі мрії науки френольоґії, одначе, коли бодай якась частина з того, що подає щоденна преса, є правдою, тоді він належатиме до найкращих наукових здобутків сучасної доби.

— Концерт пяніста А. Рудницького. В звязи з заповідженим на 8. квітня концертом нашого пяніста, який після студій у проф. Еґона Петрі-ого, а останньо у проф. Артура Шнабля здобув собі вже в берлінських музичних колах щире признання, подаємо голоси берлінської преси, які появилися після виступів п. Рудницького. І так „Montag-Morgen" з квітня 1925 р. пише: „Наскрізь поважним пяністом явився п. А. Рудницький, який ґрав Баха: Chaconn-у і кілька органових прелюдів із внутрішним поглибленням, яке тепер лиш у небагатьох подибується. „Berliner Zeitung am Mittag": „З подивом слухав я виконання творів Баха-Бузоніого молодим пяністом А. Р. Це була якнайкраща традиція Бузоніого. Він (наш пяніст) дасть ще знати про себе!". „Börsen-Courier" з квітня 1925: „Всякий респект для пяніста А. Рудницького, що ґрав Баха-Бузонія Chaconn-у й органові прелюдії". Той же часопис з травня 1925: „Пяніст А. Р., що недавно звернув на себе увагу Chaconn-ою Баха, ґрав ґеніяльну сонату Лісста h-moll і потвердив упевні нашу думку про свої великі спосібности". „Musikantengilde": „Знаменитий був А. Рудницький. Він розпоряджає не тільки технікою, яка позволяє йому опанувати без найменшого напруження найтруднійші твори Ліста, але уміє також як музик-виконавець сказати своє власне слово. Соната h-moll була просто подвигом". „Morgenpost" з листопада 1925 р.: Пяніст А. Рудницький взявся за твори Прокофієва, Шенберга й ученика Бузоні-ого Ярнах-а і знова засвідчив якнайкраще про свої пяністичні й музикальні спосібности". „Musikantengilde": „Знаменита була сонатіна Ярнах-а, виконана п. А. Рудницьким, який вповні доріс до її кольосальних (ґорендальних) труднощів". На львівській концерті виконає п. Рудницький з більших річей Баха-Бузоніого: Орґанову токату c-dur, прекрасні Симфонічні етюди Шумана й фантазію Шуберта (Wandererphantasie). З менших річей виконає пяніст низку імпресіоністичних прелюдів Debussy, як: Дельфійські танечниці, Мандріні трубадури, Звуки й пахощі в сумерку вечірнім, На узгірях Анакапрі, Затоплений собор, Дівчина з волоссям мов лен, Що бачив західний вітер. Білєти на концерт продає вже книгарня Наукового Товариства ім. Шевченка, Ринок ч. 10.

— Театр спортових маріонеток. Видно, що маріонетковий театр підходить під нинішній смак публики, коли стільки тепер того роду імпрез. „Вертеп Наших Днів" заповідає другу серію, а Поляки після „Szopek" дають на перший день лат. Великодня тонактову сатиру зі спортового життя, де виступатимуть усі світочі їхнього й жидівського спорту.

— До VIII-го сокільського здвигу в Празі йдуть приготування в повнім ході. Будують стадіон на т. зв. Страховських Скалах коштом 14 міліонів чеських корон, що помістить 150.000 осіб. На здвиг приїде стокількадесять спеціяльних поїздів, з чого пять з Юґославії. Рахуються з приїздом 600.000 осіб на це свято. До вправ зголосилося досі 24 тисячі учасників. До вправ жіночих стане 17 тисяч учасниць. До походу зголошено вже 40.000 соколів і сокілок в одностроях. З Америки приїдять 2 кораблі з чеськими соколами. Буде це здвиг, який мабуть перевисшить німецьке руханкове свято в Мюнхені 1923 р. Здвиг розложений на цілий місяць від 5. червня до 5. липня ц.р. Головна частина здвигу відбуватиметься від 27. VI., коли то йде вперше сцена-алєґорія „Вічний бій", в якій бере участь 3000 соколів, сокілок і сокільського нарибку. В цілому місяці відбуватимуться вправи ріжного роду: середньошкільників, празького округа, сокільського доросту, сокільської кінноти і т. д. Справді, треба подивляти ґіґантичний розмах програми здвигу, яка певно буде й виконана в цілости. От до чого доводить вперта, послідовна сокільська робота, що підносить цілий нарід на дусі й додає йому сил до боротьби — праця для свого кращого завтра. А що там буде з тої нагоди виставів, зіздів, нарад — про це годі й згадувати. Словом: „Всенародня Олімпіяда."
— *Blue boy.*

— З львівських сензацій. Є у Львові адвокат Гшешчинський, який понабирав від своїх клієнтів величезні гроші на депозити і пропустив їх, а також фальшував сила векслів. Уже два місяці, як шукає за ним поліція, а він, кажуть, не втік зі Львова, тільки хитро скривається. У його хаті найшли таємні двері до сховища, де він міг утікати підчас ревізії. Одначе і там не вхопили його останнім разом. Талановитий адвокат, який утратив за цей час клієнтів, не хотячи вийти з практики, посилає довжезні відклики до суду, в яких доказує свою повну невинність.

— В обороні здоровля та нервів. На цьогорічний Великдень не будемо чути традиційних вистрілів тому, що дирекція поліції у Львові заборонила стріляти на вулицях і продавати відповідне приладдя для цієї забави. Старші відповідатимуть ґривною та арештом за себе та дітей.

— Влада темряви. До Риманова, куди люде заїжджають в надії на очуняння здоровля, приїхала недавно трійка чудотворців-знахорів, що почала власними метода

Кров.

ГОРІВКИ І ЛІКЕРИ

БАЧЕВСЬКОГО

За що дають похвали?

З інтерпеляції комуністичної посольської фракції до міністра внутрішніх справ довідуємося про такий незвичайний факт: Головна команда державної поліції видала в наказі ч. 310 I. уступ похвалу для б. начальника варшавської дефензиви Михайла Снарського похвалу. „Пан міністер внутрішніх справ — пишеться в точу наказі висказав похвалу в дні 16. I. 1925 похвалу для віцекомісара головної команди державної поліції Михайла Снарського за надзвичайно корисну, повну ініціятиви і фахового знання працю на полі ведення слідства та на полі поборювання злочинности на терені польського воєвідства".

Як виглядала ця похвальна праця М. Снарського, видно докладно от хочби з інтерпеляції тамошнього міністра посла Н. Баранського в дні 4. серпня 1925. В ній між иншим говориться: Керманичем експозитури варшавського відділу IV. D (тепер V F) є якийсь пан М. Снарський. Під його кермою варшавська експозитура стала мізерним і карикатурним наслідуванням російської охрани, віденської „фельдполіції" та австрійського „Kundschafts...", то є одідичила по тих установах найгірші прикмети: надуживання влади, систему провокації, безвідстрапне арештування і биття арештованих. Поза тим експозитура стала осідком усякого роду суспільних покидьків і невдачників".

На протязі кількох літ свого урядування — пишеться далі в інтерпеляції — бавився Снарський свободою і життям польських громадян. Ось деякі з його подвигів. Поліція притримувала кілька разів Снарського на вулицях Варшави за невідповідне заховання, але дізнавшися з легітимації, що це Снарський, мусіла його випускати з рук і перепрошувати. В липні 1921 р. привезли до варшавської експозитури з Баранович арештовану російську таємницю. Скоро найшлася вона в почоті конфідентів. В її помешканні часто відвідував її Снарський. Потім згаявся її слід, а на кінець дістала вона легітимацію із бюро. — Тогож року арештовано якусь Л. П. за шпіонажу та віддано її в розпорядження експозитури. Ця дама ночувала все в бюрі Снарського на протязі тижня, а потім вийшла на волю. Снарський казав знищити рапорт одного з конфідентів про вбивство конфідента Олейнічака. Олейнічака вбив другий агент в часі демонстрації 1. травня. Знищивши протокол Снарський укрив злочин і винний вбивства оминув кари. — В експозитурі служив Снарський і його жінка. Її, зважаючи на те Снарський побирав і побирає платню як жонатий, хоч це законом недопустиме, бо його жінка бере державну платню. Але короною його діяльности є трактування арештованих. Снарський публично висказав думку, що арештованих треба бити, а особливо тоді, коли мається до діла з Жидами. Снарський бив дуже часто арештованих сам. Вночі з 1. на 2. грудня минулого року Снарський вписся на іменинах одного конфідента і в такому стані візвав його до бюра, бо зловили 3 кольпортерів нелегальних відозв. Снарського привели до бюра в 3-тій годині вночі. Кожного арештованого вводили по одному до Снарського, а він кожного з них катував у нелюдський спосіб. Власноручно побив він А. Ганделя, Верблівського, Голубчика, Бірштайга і ще одного незнаного прізвища.

Проти Снарського і його діяльности

Лист з села.

(Продовження.)

Село пролетаризується, нуждує, витворює величезні фаланги безробітних, не маючи де їх викинути. В умовинах господарсько-політичного життя під Польщею українське село є сьогодня великою витвірнею беззахистного пролетаріяту.

Факт роздріблювання дрібних селянських господарств на атоми без ніякого господарського значіння заставляє й заможніших (10 моргових) селян думати про незавидний завтрішній день. Здивувало мене, що один з 10-моргових господарів наважився був їхати на заробітки до Канади. В розмові відводжу його від тієї думки, дивуюся його востанові, бож він має на чім господарити. — Я — відповідає канадійський „доброволець" — ще не старий чоловік (37-літній). Маю пятеро дітей, чим їх обділю? Я ще якийсь газда, а вони будуть вже бідаками. А що буде з унуками? — Давайте до школи — викидаю без надуми стереотипну інтелігентську фразу. — До школи? — здивовано питається мій розмовець. — А хібаж наша інтелігенція не бідує? Хіба не знаєте, скільки тепер по селах „своїх панів", що сидять батькам на головах „вередують, ніякого пристановища не можуть найти, хоч гнуться в чотири погибелі. „Пани" тай годі. До плуга і ціпа нездатним, а до пера не допускають. Досить вже того, що „панські" сини і доньки тиняються по Польщі, коли найдуть де яке пристановище. І яка нам користь з тої їх науки? Вже ліпше було би віддати до ремесла.

Я гаряче вхопився цеї думки і почав широко розводитися над потребою розвитку свого ремесла і його поплатністю та заохочував свого розмовця віддати хоч одного сина до ремесла. Він скоса глянув на мене і додав:

— Гадаєте, що то не коштує. Нині народу і всяких фахів так намножилося, що й ремісники бороняться перед поплививом сільського нарибку. Хотять великих оплат за науку, яких мужик не годен видержати. Зачни собі лише з наукою ремесла, а тут з кожним роком майстер ставить нові грошеві домагання. Тай поправді не дуже то так світло поводиться тепер і ремісникам. Як нарід бідний, то й ремісник слину ковтає. Дам одну дитину до науки, то з кривдою инших. Тоді весь час працюй тільки для одного, а про побільшення господарства вже й думати не можна. Тай чи багато я тим поможу иншим своїм дітям? Хіба тільки, що замісць по два морги дістануть по півтрата. Чи це багато змінить їх положення? А так здорові маю руки, чую ще силу, лишив би жінку з дітьми, нехай би самі давали собі раду, а сам поїхав би в Канаду, заробив би трохи гроша та докупив би кілька моргів. Всетаки ліпше лишити дітям по кілька моргів і мати ту певність, що вони на своїм.

Ось такі думки снує тепер селянин, ось так оцінює він сучасне господарське положення й умовини теперішнього життя.

А щож говорити про ту величезну фалангу сільської бідноти яка не має ні землі (хіба якись окраєць), ні заробітку, перед якою зачинені ворота в світ. Що станеться з міліоновими масами справжнього пролетаріяту і півпролетаріяту, який завтра теж буде пролетарем? Які перспективи соціяльного й господарського характеру відкриваються перед знуждованим селом?

Морально село стоїть ще дуже високо, але є всі дані лякатися, що нужда може зломити той моральний гарт і пхнути село на вчинки, яких оцінка не буде покриватися з істнуючою громадянською мораллю. Вже тепер подекуди шириться бандитизм, злодійство, розбишацтво, вже тепер захитується пошанування чужої власности. Правда в околицях, про які я згадую, такі прояви належать до спорадичних випадків, але — як нотує судова хроніка — в инших околицях такі явища починають ставати не спорадичними, не небувальщиною, але нормальними подіями. Є це не лише вплив війни і міста, але також вплив невідрадних, з кожним днем гірших господарських відносин. Розуміється, свідомі елементи села не підуть на такі болотяні шляхи в пошуканці за прожитком, але темні елементи, неорганізовані скорше чи пізніше, як що їх не освідомиться і не подасться помічної руки, не бачитимуть перед собою иншого виходу. Коли мати на увазі, що теперішня влада, ліквідуючи ці обмежуючи шкільництво, фактично ширить анальфабетизм з одного боку — і не дає можности хоч би злиденних заробітків з другого, то й такий, започаткований вже в деяких околицях перелом не є виключений.

Організований, а що найменше свідомий елемент покладає великі надії на земельну реформу. Тепер вже ця надія розвіялася. Кожний бачить, що в теперішньому часі не буде ніякої користи з тієї „реформи". Невеличку частину землі здобуде заможніше селянство, позбуваючись худоби то-що, але головна селянська маса на тому нічого не скористає. На село не звертає уваги влада, як орган, покликаний дбати за інтереси всього населення. „Соціялістичні" міністри журяться безробіттям в містах, думаючи, що безробітний селянин може вдоволитися й коріннями чи лободою.

(Продовження буде.)